

Jacek Młochowski

Aby nowe "Prawo o aktach stanu cywilnego" było korzystne dla genealogów: raport z konsultacji społecznych w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji

Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego 1, 219-221

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jacek Młochowski
(Polskie Towarzystwo Genealogiczne)

Aby nowe *Prawo o aktach stanu cywilnego* było korzystne dla genealogów. Raport z konsultacji społecznych w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji*

Jedną z największych przeszkód w rozwoju genealogii w Polsce jest mała dostępność niektórych źródeł o charakterze genealogicznym. Wciąż brak w naszym kraju zdigitalizowanych zasobów dostępnych przez internet oraz baz danych umożliwiających łatwe przeszukanie zbiorów pod kątem występowania określonych nazwisk. Przysłowiowym „światelkiem w tunelu” są projekty indeksacji metryk prowadzone głównie, ale nie tylko przez Towarzystwa Genealogiczne. Bazy takie nie mogą się równać z zaawansowanymi przedsięwzięciami realizowanymi w krajach gdzie genealogia przez wiele lat nie była na „cenzurowanym”, tak jak w Polsce Ludowej. Innymi przyczynami jest brak dostępu do skorowidzów ksiąg w Urzędach Stanu Cywilnego, wysoki koszt uzyskania odpisów oraz radykalne ograniczenia w zakresie liczby podmiotów uprawnionych do ich otrzymania. Za wydanie odpisu pełnego lub skróconego aktu należy zapłacić 33 lub 22 zł.** O ile w sprawach

* Tekst opracowany został przez Autora 11 października 2009 r. Może nie omawiać ewentualnych zmian legislacyjnych, które nastąpią między przekazaniem go Redakcji i korektą a drukiem tomu (przyp. red.).

** Dotychczasowy stan prawny w zakresie udostępniania asc w USC do celów genealogicznych dokładnie omawia Dominik Szulc w artykule *Udostępnianie ksiąg metrykalnych i stanu cywilnego oraz*

majątkowych nie jest dużym obciążeniem uzyskanie jednego czy dwóch aktów w tej cenie, jednak dla genealoga potrzebującego większej ilości dokumentów często jest to cena zaporowa. Dzięki staraniom Polskiego Towarzystwa Genealogicznego, w tym interwencji u Rzecznika Praw Obywatelskich^{***}, uznano prawo do otrzymania kopii aktu stanu cywilnego jako dokumentu nie posiadającego mocy prawnej w cenie wielokrotnie niższej od odpisu, ale nie znalazło to jeszcze odbicia w ustawie *Prawo o aktach stanu cywilnego* z 29 września 1986 r. (Dz. U. 04. 161. 1688) z jego późniejszymi zmianami.

PTG monitoruje stan prawny w zakresie dotyczącym prowadzenia badań genealogicznych. W chwili obecnej trwają prace nad nowelizacją *Prawa o aktach stanu cywilnego*. Projekt nowej ustawy wyszedł już z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Dzięki podjętym staraniom 7 lipca 2009 r. PTG wzięło udział w konsultacjach społecznych dotyczących tej ustawy. Jako obszary współpracy zaproponowaliśmy m.in. ustalenie jednoznacznych zasad udostępniania przez Urzędy Stanu Cywilnego akt do badań genealogicznych oraz opracowanie trybu wydawania kopii akt stanu cywilnego. W wyniku konsultacji w uzasadnieniu MSWiA do noweli *Prawa o asc* jako jeden z celów zapisano ułatwienie prowadzenia badań genealogicznych.

W rozwinięciu tego punktu stwierdzono m.in. *Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym, związanym z poszukiwaniem przodków i ustalaniem pochodzenia, wprowadza się regulacje, które mają na celu ułatwienie prowadzenia badań genealogicznych w oparciu o akty stanu cywilnego. Akty stanu cywilnego stanowią bowiem w Polsce największe źródło informacji o osobach. (...) W noweli przewiduje się zatem, że z ksiąg stanu cywilnego wydawane będą nie tylko odpisy i zaświadczenia, ale również – dla celów genealogicznych – kserokopie i fotokopie. W odniesieniu do fotokopii zakłada się, że kierownik urzędu stanu cywilnego, umożliwi jej wykonanie osobie uprawnionej, jeżeli stan księgi wyklucza możliwość wykonania kserokopii. Uprawnionymi do otrzymania kserokopii i fotokopii będą te same podmioty, które mają obecnie prawo do otrzymania odpisu/zaświadczenia oraz dodatkowo prawo to będą mieli krewni w linii bocznej osoby wymienionej w akcie, pod warunkiem, że osoba ta oraz inne wymienione w akcie nie żyją. W stosunku do osób zmarłych nie zachodzi już bowiem prawny obowiązek ochrony ich danych osobowych. Ponadto, dla ułatwienia poszukiwań genealogicznych, umożliwiona się przeglądanie w urzędzie stanu cywilnego skorowidzów prowadzonych dla ksiąg zgonu. Do skorowidzów wpisuje się nazwisko i imię osoby, której akt zgonu dotyczy oraz numer aktu. Tym samym osoba poszukująca swoich przodków już w skorowidzu może odnaleźć informację o poszukiwanym akcie zgonu, co znacznie przyspieszy udostępnienie aktu przez kierownika urzędu stanu cywilnego dla celów wykonania kserokopii lub fotokopii.*

Jest to dopiero projekt noweli więc aby w sejmowej Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych nie wykreślono korzystnych dla genealogów rozwiązań poczyniliśmy starania by dotrzeć do niej i wziąć udział w konsultacjach społecznych

wydawanie odpisów z tych ksiąg przez Urzędy Stanu Cywilnego w świetle obecnych przepisów zamieszczonym na stronie www.ltg.pl/content/view/368/53/ (przyp. red.).

^{***} Podobną interwencję u Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych podjęło w październiku 2007 r. Lubelskie Towarzystwo Genealogiczne. Odpowiedź Inspektora zamieszczona jest na stronie www.ltg.pl/content/view/157/60/ (przyp. red.).

również na tym etapie prac legislacyjnych. Otrzymaliśmy już stosowne zapewnienie w tej sprawie od Przewodniczącego Komisji Posła Marka Biernackiego.